

Kolofon

Titel på udgivelsen

Til dig, der skal donere blod –
bloddonation og sikkerhed ved tapning

Udgivet af

Styrelsen for Patientsikkerhed

Telefon 72 28 66 00

E-post stps@stps.dk

Udgivelsesår 2024

Version Nr. 2.0

Versionsdato Juli 2024

Denne pjece er udarbejdet i henhold til § 2, stk. 2 i bekendtgørelse nr. 818 af 1. juli 2024 om sikkerhed i forbindelse med bloddonation.

Styrelsen for Patientsikkerhed

Islands Brygge 67, 2300 København S
Tlf.: +45 7228 6600 · E-mail: stps@stps.dk

Til dig, der skal donere blod

Bloddonation og sikkerhed ved tapning

Du skal læse denne pjece, fordi det skal være sikkert for dig at give blod og sikkert for patienterne at modtage dit blod

I denne pjece får du vigtige informationer om, hvordan bloddonation foregår, om din og patienternes sikkerhed og om blodet.

Juli 2024

At donere blod

Som bloddonor donerer du blod, som de danske hospitaler hver dag bruger til at behandle patienter. Dit blod er med til at redde liv

Blodet tappes som fuldblod eller som en del af blodet ved en såkaldt plasmatapning. En tapning af fuldblod varer 10 minutter, mens en plasmatapning varer 45 minutter. Ved plasmatapning tappes kun den del af blodet, som der er brug for; resten gives tilbage til dig. Du kan også donere andre blodprodukter. Uanset hvad du donerer, så tappes der ikke mere, end du kan undvære. Væsketabet ved en tapning erstattes med det samme. De taptede celler og proteiner i blodet gendannes inden for et par uger.

Før du donerer

Det er vigtigt, at du har spist og drukket inden tapningen. Kroppen skal bruge væsken til at erstatte væsketabet ved en tapning. For at væskemængden i din krop kan erstattes, skal du drikke og hvile i 10 minutter efter tapningen. Resten af dagen bør du undgå at overbelaste tappearmen ved f.eks. at undlade at løfte tunge ting.

Spørgeskema og interview

Inden tapningen skal du udfylde et spørgeskema. I spørgeskemaet bliver du spurgt om dit helbred og din adfærd. Eksempelvis kan rejser, sygdom og medicin have betydning for, om du kan give blod. Blodet kan ikke testes for alle sygdomme, og spørgeskemaet er derfor med til at sikre, at din bloddonation ikke risikerer at skade dig eller patienten, der modtager dit blod.

Efter at du har udfyldt spørgeskemaet, bliver du kaldt ind til en kort samtale med en medarbejder fra blodbanken. Her taler I om dine svar, og du har mulighed for at stille spørgsmål. I forbindelse med samtalen vurderer medarbejderen, om du kan blive tappet. Kan du ikke tappes, vil du altid få en forklaring. Du skal skrive under på, at oplysningerne, som du har givet, er korrekte, og at du samtykker til at donere blod, herunder at det må bruges til kvalitetssikring af rutineanalyser.

Læs mere om bloddonation

stps.dk/sundhedsfaglig/tilsyn/blod-vaevceller-og-organer/blod-og-blod-komponenter/om-blod-og-blodtransfusion

eller scan QR-koden:

Frivilligt

Det er frivilligt, om du vil donere blod. Selvom du har meldt dig som donor, kan du altid framelde dig igen. Du behøver ikke at give nogen forklaring.

Databeskyttelse

Beskyttelse af dine personlige data er vigtig. Blodbankens personale er underlagt skærpet tavshedspligt. Dine data behandles og opbevares efter Databeskyttelsesforordningens regler.

Blodbanken bruger dit personnummer som nøgle til at holde styr på alle dine data. Personnummeret giver også oplysning om din alder og dit køn. Din adresse, telefonnummer og e-mail bruger blodbanken til at komme i kontakt med dig, samt tilsende dig relevant information fra blodbanken og Bloddonorerne Danmark, der er den nationale organisation for bloddonorer.

- ▶ **Oplysninger om din blodprocent**, mængden af protein og ferritin (et protein, der binder jern) bruger blodbanken til at sikre, at du kan tåle at blive tappet.
- ▶ **Oplysninger om din blodtype og vævstype** bruger blodbanken til at udvælge blodet til de rette patienter.
- ▶ **Oplysninger om antallet af blodplader, hvide blodlegemer** og størkningsfaktorer bruger blodbanken til kvalitetskontrol af den måde, som blodbanken behandler blodet på.

Blodbanken gemmer en blodprøve mindst et år efter, at den sidste del af dit blod er anvendt. Blodbanken bruger blodprøven, hvis en af patienterne, der modtager blodet, får en komplikation.

Din og patienternes sikkerhed

Det skal være sikkert for dig at donere blod, og det skal være sikkert for patienterne at modtage dit blod. Derfor bliver du inden tapning spurgt til dit helbred og din adfærd.

- ▶ **Det er vigtigt, at du oplyser om dit helbred og adfærd. Så ved du og blodbanken, at du kan tåle at blive tappet, og at patienter ikke kan få overført smitte med dit blod.**

Regler for bloddonation

Der er regler for, hvornår du må donere blod, og hvornår du ikke må. Reglerne kan du se på hjemmesiden bloddonor.dk.

Ved nogle sygdomme kan det være en risiko for dig at blive tappet f.eks. ved hjertesygdom eller epilepsi. Hvis du er syg eller får medicin, kan det i nogle tilfælde overføres til de patienter, der modtager blodet, og dermed skade dem.

Du bliver også spurgt til din adfærd, inden du donerer blod. F.eks. spørger blodbanken til din seksuelle adfærd, om du har været ude at rejse, eller om du har fået en tatovering. Det sker, fordi det er vigtigt at forhindre at overføre smitte til patienterne med dit blod.

Smitte efter en bloddonation

Hvis du efter en tapning får mistanke om, at dit tappede blod kan smitte patienterne, er det vigtigt, at du kontakter blodbanken. Dine oplysninger vil blive behandlet fortroligt, og blodbanken kasserer blodet, så det ikke bliver givet til en patient. Du skal også kontakte blodbanken, hvis du får konstateret hiv eller leverbetændelse længe efter, at du har doneret blod.

Hvad bliver blodet brugt til?

Blod fra bloddonorer bruges til behandling af patienter. Blodbanken adskiller blodet i røde blodlegemer, blodplader og plasma. Derved kan en portion blod bruges til behandling af flere patienter.

- ▶ **Transfusion med røde blodlegemer** bruges til at erstatte blodtab i forbindelse med ulykker og operationer. Det bruges også til patienter med blod- og kræftsygdomme, hvor patienten har et nedsat antal røde blodlegemer.
- ▶ **Blodplader** bruges ved større blødninger samt ved kræftsygdomme, hvor patienten har et nedsat antal blodplader.
- ▶ **Plasma** bruges til behandling af større blødninger. Det plasma, der ikke bruges til blodtransfusion, sendes til et lægemiddelfirma, der bruger det til at fremstille lægemidler til behandling af patienter med forskellige sygdomme.

Uheld ved tapning

Risikoen for uheld er meget lille. Langt de fleste tapninger forløber uden uheld, men i nogle få tilfælde opstår bivirkninger. Det er oftest kortvarige gener, såsom utilpashed, besvimelse eller en mindre blodansamling ved stikstedet. Der kan også opstå smerter fra en nerve, der er ramt ved indstik af kanylen. I meget sjældne tilfælde kan generne være langvarige.

Skulle det alligevel ske har du mulighed for at få erstatning fra Patienterstatningen (patienterstatningen.dk). Lovgivningen tilgodeser raske borgere, som frivilligt hjælper andre, f.eks. bloddonorer.

Hvis du oplever bivirkninger eller skade i forbindelse med eller efter tapning, kan du altid kontakte blodbanken, hvor du blev tappet. Personalet kan vurdere dine gener og rådgive om mulige årsager og forventet forløb.

Om blod

Hvad består blodet af?

Blod består af 45 % celler og 55 % væske, som kaldes plasma. Voksne har fem-seks liter blod, svarende til 7 % af kropsvægten. Hjertet pumper blodet rundt i kroppen.

- ▶ **Blodets celler** dannes i knoglemarven. Blodets celler fylder ca. to liter og består af ca. 25.000 mia. røde blodlegemer, ca. 1.500 mia. blodplader og ca. 35 mia. hvide blodlegeme..
- ▶ **De røde blodlegemer** (erythrocytter) transporterer ilt rundt i kroppen. De indeholder det røde farvestof hæmoglobin, der giver blodet dets farve.
- ▶ **Blodpladerne** (trombocytter) får blodet til at størkne ved blødninger. Blodpladerne kan klæbe til et hul i blodkarrene, så blødningen stopper.
- ▶ **De hvide blodlegemer** (leukocytter) er en vigtig del af vores immunforsvar. De forsvare kroppen mod vira og bakterier og kan fjerne døde celler fra kroppen. Ved infektioner danner nogle af de hvide blodlegemer antistoffer, der kan slå infektionen ned.
- ▶ **Plasma** er den væske, som blodets celler befinder sig i. Plasma indeholder livsvigtige proteiner heriblandt antistoffer, som er med til at bekæmpe infektioner. Det indeholder også blodets størkningsfaktorer, som sammen med blodplader får blødning til at stoppe.

Hvorfor skal du fortælle om din adfærd?

I nogle tilfælde kan du have en øget risiko for at have en sygdom, der kan overføres med dit blod til patienterne og skade dem. F.eks. hvis du har haft influenza, har fået lavet en tatovering, har været på rejse i bestemte lande eller er smittet med virus via seksuel kontakt f.eks. smitsom leverbetændelse eller hiv.

Det er forskelligt, hvor lang pause du får, indtil du kan tappes igen. I nogle situationer er der 2 ugers pause, mens der i andre er længere pause, f.eks. 4 eller 6 måneder. Du kan læse om de forskellige årsager til, at man får pause og længden af pauserne på [bloddonor.dk/for-donorere/tappepause/](https://www.bloddonor.dk/for-donorere/tappepause/).

Er undersøgelserne af donorblod for virusmitte 100 % sikre?

Nej. Smitte kan først påvises i blodet en til seks uger efter, at man er blevet smittet. Derfor er det vigtigt, at du ikke giver blod i en periode, hvor du kan have været udsat for smitte.

For at være på den sikre side er denne periode **4 måneder**. Er du det mindste i tvivl, skal du lade være med at give blod. Er du i tvivl, så er det altid muligt at få en fortløbig samtale med blodbankens personale.

Virus, der kan smitte gennem blodet

De alvorligste vira er hiv og hepatitis B og C. Alle tre vira smitter ved overførsel med blod. Det kan være ved at bruge en kanyle anvendt til andre f.eks. ved doping, piercingværktøj, tatoveringsnål, nåle til botox-behandling/permanent makeup, akupunktur eller stiknarkomani. Derudover kan hiv og hepatitis B også smitte ved seksuel kontakt med en smittet person. Hepatitis B kan også smitte ved at dele tandbørste eller barbergrej.

- ▶ **Hiv er en virus, der ødelægger kroppens forsvar mod infektioner.** Symptomerne er et kortvarigt udslæt, hævede lymfeknuder, feber og infektioner. Hvis man ikke behandles, udvikler man AIDS. Man kan være smittet med hiv uden at vide det og føle sig rask.
- ▶ **Hepatitis B er en virus, der giver leverbetændelse i form af feber, kvalme, gulsot og mørk urin.** Man kan også være smittet med sygdommen uden at få symptomer. Der er risiko for, at man bliver ved med at have virus i kroppen, selvom man ikke er syg, og man kan derfor stadig smitte andre.
- ▶ **Hepatitis C er en virus, som også giver leverbetændelse, men oftest har man ingen symptomer** og opdager derfor ikke, at man er smittet. Der er stor risiko for, at man bliver ved med at have virus i kroppen, selvom man ikke er syg, og man kan derfor smitte andre.

Lad være med at give blod for at få undersøgt, om du er smittet!

Test af blodet

Ved hver tapning undersøges blodet for hiv og leverbetændelse type B og C. Hvis undersøgelserne giver mistanke om sygdom, vil du blive kontaktet. Du vil blive tilbudt yderligere undersøgelse.

Hvis du efter en tapning bliver syg, er det vigtigt, at du fortæller det til blodbanken. Blodbanken sikrer, at blodet ikke bliver givet til en patient. Du skal altid kontakte blodbanken, hvis du får påvist hiv eller leverbetændelse. Det gælder også, hvis det er flere måneder eller år efter, at du donerede blod.

Risikofaktorer

Eksempler på adfærd, som giver 4 måneders pause på grund af risiko for smitte af hiv eller hepatitis B og C:

- Seksuel kontakt med en person, som har hiv, hepatitis B eller hepatitis C
- Seksuel kontakt med en person, som har været stiknarkoman eller taget doping som indsprøjtning
- Analsex med ny kontakt/ny partner
- Seksuel kontakt med en sexarbejder
- Seksuel kontakt med en person, som er behandlet for blødersygdom før 1985, med mindre personen er undersøgt og fundet negativ for hepatitis B, hepatitis C og hiv
- Seksuel kontakt med en person, der opholder sig eller har opholdt sig i Afrika, Asien, Syd- eller Mellemamerika
- Blodtransfusion
- Transplantation
- Tatovering eller piercing
- Akupunktur, som ikke er udført af autoriseret sundhedsperson

En mere udtømmende liste findes på bloddonor.dk/for-donorer/tappepause/.